

ПРОБЛЕМА ЦІННІСНОЇ РЕГУЛЯЦІЇ ПРОФЕСІЙНОГО ВИБОРУ СТУДЕНТІВ, ЩО ЗДОБУВАЮТЬ ДРУГУ ВИЩУ ОСВІТУ

Провідною діяльністю людини у дорослому віці є професійна діяльність. Без перебільшення можна сказати, що успіх життя людини багато в чому залежить від її професійної реалізованості. У психологічній літературі піднімаються проблеми професійної ефективності і компетентності, вивчаються форми психологічної регуляції професійної діяльності, розглядаються оптимальні стратегії поведінки людини в умовах безробіття [7,2,3,6]. Таким чином проблема ефективності професійної діяльності вивчається з різних точок зору, при чому більшість дослідників сходяться на тому, що професійна ефективність залежить від особистісних характеристик людини, а саме від особливостей її ціннісно-мотиваційної сфери [4,5].

В рамках суб'єктно-ціннісного підходу спробуємо створити модель ціннісної регуляції професійного вибору. Професійна діяльність – це перш за все суб'єкт - об'єктна взаємодія. Суб'єктом професійної діяльності є людина, з притаманними лише їй особливими характеристиками ціннісної свідомості, а об'єктом є певна сукупність професійних завдань, які суттєво відрізняються в межах різних професій. Складовими ціннісної свідомості є різні елементи, як от ціннісні конструкти, життєві цінності, моральні та діяльнісні цінності, суб'єктні цінності[4]. Останні є утвореннями особистості і реальними внутрішніми детермінантами діяльності людини, в тому числі і професійної. Можна припустити, що узгодженість елементів ціннісної свідомості, а саме суб'єктних цінностей, і параметрів професійної ситуації є необхідною умовою ефективності професійної діяльності. Індикатором такої узгодженості може слугувати суб'єктивна професійна ефективність людини, тобто внутрішня вимогливість людини до результатів власної праці в комплексі із задоволеністю цими результатами. За інших умов професійна діяльність не є успішною, людина переживає низьку суб'єктивну ефективність, що є однією з характеристик професійної кризи.

Точкою сходження, концентрації такої суб'єкт - об'єктної взаємодії є події у професійному житті людини. У подіях професійного життя зафіксовано результати роботи ціннісної свідомості суб'єкта професійної діяльності. Подія професійного життя людини – це будь яка суттєва зміна професійної ситуації. Наприклад, здобуття освіти, зміна посади, припинення професійної діяльності через хворобу, вихід на пенсію, рішення про здобуття другої вищої освіти.

Вивчення ціннісної свідомості студентів, які здобувають другу вищу освіту, дозволить знайти відповіді на ряд запитань, які стосуються ціннісної регуляції професійної діяльності.

Спробуємо виділити основні напрями дослідження: індивідуально орієнтований аналіз ціннісної свідомості студентів дозволить виявити певні відмінності у мотивуванні, які можуть стати основою для типології; шляхом опитування можна виявити мотиви прийняття такого рішення; ефективність професійної діяльності можна оцінити з допомогою прямої самооцінки; зіставивши результати дослідження ціннісної свідомості з мотивами, які називає досліджуваний та з рівнем суб'єктивної професійної ефективності можна зробити висновок про тип ціннісної регуляції професійного вибору.

Реконструкція ціннісної свідомості студентів, що здобувають другу вищу освіту, дозволить вирішити ряд завдань, таких як типологія найпоширеніших психологічних проблем і розробка засобів психологічного супроводу для цих студентів

1. Баранова Е.М. О роли профессиональной деятельности в формировании личности. Психология формирования и развития личности. / Ответ. Ред. Л.И.Анциферова. –М.: “Наука”, 1998.
2. Кондаков И.М. Диагностика профессиональных установок подростков.// Вопр.психол., 1998.- № 2 - С.122-130.
3. Митина Л.М. психология профессионального развития учителя. М.: Флинта, 1998. – 200с.
4. Музика О.Л. Криза творчої особистості: суб'єктно-ціннісний підхід до типології// Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С.Костюка АПН України / За ред. Максименка С.Д. К.: 2001, т.3, ч. 5 – 288 с.
5. Осницкий А.К. Профессиональное ориентирование учащихся при специализации обучения.// Вопр. Психол. - 1998 - № 3 - С.136-148.
6. Осницкий А.К., Чуйкова Т.С. Саморегуляция активности субъекта в ситуации потери работы.// Вопр. психол. – 1999. - №1 – С.92- 104.
7. Фонарев А.Р. Формы становления личности в процессе ее профессионализации. // Вопр.психол. - № 2. - 1998. – С.88 –93.